

Trøndelag kulturarvnettverk - Prosjektbeskrivelse

Kulturvernforbundet er paraplyorganisasjonen for de landsomfattende kulturvernorganisasjonene. Forbundet har 31 medlemsorganisasjoner med ca. 2600 lokale lag og 270 000 medlemmer og frivillige. Det frivillige kulturvernet bidrar med omtrent 7 millioner timer med frivillig innsats årlig, noe som tilsvarer omtrent 5000 årsverk og en verdiskapning på ca. 2 milliarder kroner i året.

Innenfor Kulturvernforbundets landsdekkende medlemsorganisasjoner finnes det omtrent 250 lokale lag, foreninger og miljøer innen det frivillige kulturvernfeltet i Trøndelag fylke. I tillegg til dette finnes det flere lag og foreninger som ikke er organisert inn under Kulturvernforbundets paraply, så det samlede antall frivillige kulturvernlag i Trøndelag er sannsynligvis over 300 stk. Det tilsvarer igjen ca. 32 000 frivillige kulturvernere i Trøndelag fylke.

Med en så stor regional medlemsmasse av frivillige er behovet for en bedre organisering og samordning nå blitt veldig stort, og vi ønsker derfor å etablere et regionalt kulturarvnettverk for de lokale lagene i Trøndelag.

Bakgrunn – politiske føringer

Fylkestinget i Trøndelag vedtok ny felles kulturmiljøplan i møte 15. desember 2021: «Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022 – 2030». Målet med planarbeidet var å formulere felles mål for kulturmiljøarbeidet i planperioden, samordne ressurser og virkemidler, og fremme felles satsinger. Sammen med den regionale planen ble det også vedtatt et to-årig handlingsprogram som er i gang eller som skal igangsettes i løpet av 2022-23.

Et av de overordnede målene i den regionale planen er at **«I 2030 engasjerer trønderne seg i et mangfold av godt bevarte kulturmiljø»**. For å nå dette målet så er det i handlingsprogrammet foreslått et tiltak om å utrede muligheten for å opprette et «kulturmiljøråd»:

«Fylkeskommunen vurderer å opprette et kulturmiljøråd i Trøndelag som kan fungere som et bindeledd mellom kommune, fylkeskommune, frivilligheten, museene, reiselivsnæring og andre aktører. Fylkeskommunen utarbeider vedtekter i samarbeid med Kulturvernforbundet. Rådet skal fungere som et rådgivende organ for oppfølgingen av planen.»

Dette regionale målet og tiltaket oppfyller også den nasjonale målsetningen hentet fra Kulturmiljømeldingen («Engasjement, bærekraft og mangfold – nye mål i kulturmiljøpolitikken») som ble vedtatt av Stortinget i 2020 hvor et av de tre overordnede nasjonale målene er at **«Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø»**. Den er også godt forankret i målene fra Frivillighetsmeldingen («Frivilligheita – sterk, sjølstendig, mangfaldig») fra 2018 hvor et av målene er at «frivillig innsats bidreg til å sikre den felles kulturarven vår». I tillegg til målene fra Kulturmeldingen («Kulturens kraft») fra 2018 hvor en av de viktigste målsetningene er å sørge for «Et fritt og uavhengig kulturliv som tar vare på og formidler kulturarven.»

I tillegg til disse stortingsmeldingene beskriver regjeringens nylig fremlagte strategi om kulturfrivillighet (*Rom for deltakelse*) at det mangler faste strukturer for samordning på de ulike

kulturfeltene. I strategien står det at **«Regjeringen vil støtte opp under regionale initiativ for opprettelse av samarbeidsorganer på kulturområdet.»**

I Riksantikvarens frivillighetsstrategi som ble lansert 2022 står det følgende: «Mange av fylkeskommunene har strategier og retningslinjer for samarbeidet og kontakten med frivillig sektor... Disse strategiene og planene løfter bl.a. fram at «det skal være enkelt å være frivillig!» Det pekes på det viktige å etablere gode møteplasser, heve kompetansen i frivilligheten, styrke samarbeidet og utvikle fleksible og økonomiske støtteordninger» Det står videre i Riksantikvarens frivillighetsstrategi at i intervjuer de gjorde med fylkeskommunene kom innspill på viktigheten av god dialog mellom kulturminneforvaltningen og frivilligheten.

Etablering av Trøndelag kulturarvnettverk

Kulturvernforbundet mener at frivilligheten fungerer best når den får utvikle seg og organisere seg selv på egne premisser. Vi ønsker derfor å etablere et regionalt kulturarvnettverk «nedenfra», hvor de lokale lagene kommer sammen og organiserer seg i et bredt regionalt faglig nettverk.

Kulturvernforbundet har det siste par årene jobbet med å etablere møteplasser for våre medlemsorganisasjoner og lokale lag. Vi arrangerte bl.a. i 2022 «Trøndelag kulturarvkonferanse» i Erkebispegården i Trondheim i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune. Her samlet vi representanter fra en rekke av våre medlemsorganisasjoner og lokale lag/frivillige fra Trøndelag til en viktig faglig møteplass og nettverksbygging. Tilbakemeldingene fra deltagerne var at det var et sterkt ønske og et stort behov for flere slike møteplasser for det frivillige kulturvernet.

Høsten 2023 fikk Kulturvernforbundet et tilskudd fra Trøndelag fylkeskommune på kr. 200 000,- for å etablere Trøndelag kulturarvnettverk. Den jobben går vi nå i gang med. Prosjektperioden går frem til 31.12. 2024 og vi har ambisjoner om å få et godt fungerende og etablert kulturarvnettverk i denne perioden.

Trøndelag kulturarvnettverk skal være en demokratisk organisasjon med et valgt styre (av representanter fra frivilligheten) og med årsmøte som høyeste organ. Kulturarvnettverket skal være en selvstendig organisasjon med eget org.nr. og registrert i frivillighetsregisteret.

Arbeidsoppgavene til Trøndelag kulturarvnettverk vil være å skape møteplasser, aktiviteter og arrangementer for de lokale lagene, bygge nettverk og være et samordnet organ og høringsinstans inn mot kommuner, fylkeskommuner, museer, arkiv etc., jobbe for å bedre rammene for det frivillige kulturvernet i Trøndelag, lede prosjekter, søknader, jobbe politisk og arrangere seminarer og konferanser. Ambisjonen er at Trøndelag kulturarvnettverk skaffer til veie driftsmidler slik at det er mulig å ansette en daglig leder/koordinator.

Trøndelag kulturarvnettverk vil fungere som Kulturvernforbundets forlengede arm i regionen, og vil samarbeide tett med andre regionale kulturarvnettverk i et nasjonalt nettverk ledet av Kulturvernforbundet.

Regionale kulturarvnettverk andre steder

I 2022 etablerte vi Oslo kulturarvnettverk som er et kulturvernråd for lokale lag og foreninger i Oslo og omegn. Til stede på stiftelsesmøtet var det mer enn 60 lokale lag som var representert. I løpet av Kulturarvnettverket først leveår har det vært høy aktivitet. Det har vært arrangert bl.a. et eget

tilskuddsverksted, et lobbykurs og et enormt kulturminnedagsarrangement, Akershusstevnet, med ca. 30 lokale lag til stede og med ca 40 000 besøkende i løpet av en helg. Kulturarvnettverket har i tillegg hatt et eget innspillsmøte med Kulturdepartementet som et ledd i deres høringer til en ny nasjonal strategi for kulturfrivillighet. Oslo kulturarvnettverk har vært en stor suksess hvor det er skapt store synergieffekter bare i løpet av dets første leveår, og vi mener at denne modellen kan overføres til Trøndelag kulturarvnettverk.

Kulturvernforbundet har tidligere jobbet med å arrangere regionmøter for lokale lag og miljøer innenfor våre medlemsorganisasjoner. Disse møtene har fungert som en katalysator til mere samarbeid mellom de lokale lagene og miljøene, men de har ikke ført til noe varige organisatoriske endringer for det frivillige kulturvernfeltet. For å få til dette må det legges mer ressurser inn i samordningen i hver enkelt region, slik at man kan ha en kontinuitet og en god organisering av en slik samordningsprosess.

Hvorfor vi trenger Trøndelag kulturarvnettverk

I motsetning til andre store aktører i kultur-, friluft- og idrettssektoren så er ikke kulturvernfeltet godt nok samorganisert lokalt og regionalt. Det eksisterer en rekke lokale og regionale musikkråd, idrettsråd, kulturråd og friluftslivsråd i mange fylker og kommuner rundt omkring i Norge, men det finnes svært få lokale og regionale tilsvarende «kulturvernråd». Det frivillige kulturvernet er en stor aktør som trenger en mye bedre samordning. Dette er et ønske fra de frivillige, fra lokallagene, fra organisasjonene og fra Kulturvernforbundet. Og ikke minst er dette et ønske fra det offentlige hvor både Stortinget, Riksantikvaren og Fylkeskommunen har et mål om en bedre samordning av dette feltet (som vi viste til i innledningen).

I forbindelse med regionreformen ble flere av de offentlige kulturminneoppgavene flyttet til regionalt nivå, og dagens regjering jobber nå med å etablere regionale kulturfond. Dette er to viktige årsaker til at det frivillige kulturvernet også trenger å styrke sin organisering regionalt. Kulturvernforbundet er bekymret for at det frivillige kulturvernet vil svekkes i forhold til de andre store aktørene regionalt dersom vi ikke får på plass en bedre samorganisering.